

Parlogen i Nyhyttan, Vika sn

Dendrokronologisk "förstudie"

av Torbjörn Axelson, september 2011

I samband med Dalarnas Timmerhusakademis studieresa till den byggnadsminnesförklarade parlogen i Nyhyttan [60° 29' 51" N, 15° 47' 55.7" E](#), Vika socken, diksuteradse om inte den tidigare gjorda dendrokronologiska undersökningen borde kompletteras. Tidigare är de fasettuggna fem nedersta stockvarven daterade till vintern 1472/73, medan de övriga varven (liksom golvet) inte daterats. De övre stockvarven (utom de allra översta, som är sentida) har likartade knutar som de första, men är av rundtimmer, där barken fläktas av, nästan utan märken efter verktyg. I många fall har även kvistar lämnats att sticka ut någon centimeter! Vid diskussionerna lutade vi åt att åtminstone vissa av dessa stockar gav intryck av att vara gran. Provtogs ur minst en av dem för den ursprungliga dateringen, men kunde då inte dateras.¹ Jag smög med viss vanda åt mig tre prover ur stockarna A7a-A9a (räknat från södra sidan och sylstocken inkluderad) och fotograferade dessutom det synliga årsringsmönstret på stockarna C3b-C5b, dock med bristfällig dokumentation och utan kalibreringsremsa.

Parlogen med några av studieresans deltagare ännu kvardröjande.

Från fotografierna kan en kronologi omfattande 91 år skapas, vilken ger en rimlig bekräftelse den tidigare gjorda dateringen 1472. De tre borrhöven som ger en kurva som omfattar 75 år, visar att dessa runda stockar är av gran, fällda vid ett tillfälle, men de kunde inte dateras. Yttersta årsringen är fullständig på de tre proven, vilket i kombination med iakttagelsen att barken kunnat avlägsnas mycket enkelt, tyder på att träden fälldes i eller omkring maj månad. Referenskurvorna för gran går dock endast tillbaka till början av 1500-talet med någorlunda styrka, och skulle timret vara från 1400- eller 1500-talet, kan knappast någon datering förväntas.²

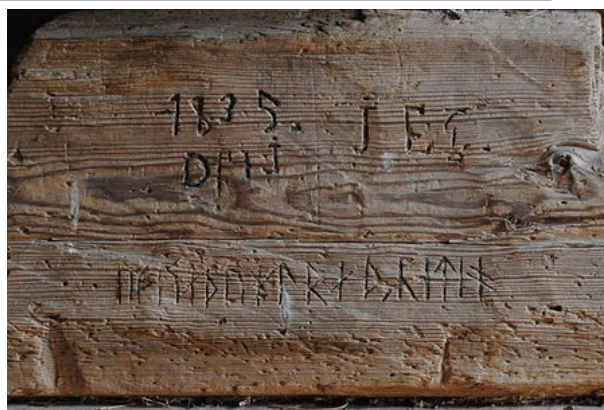
Om åtminstone några av de runda stockarna visar sig vara av tall, bör det finnas goda chanser att hela denna byggnadsdel kommer att gå att datera med hjälp av dem. Det skulle också - särskilt om man är någorlunda generös med antalet stockar som provtas och åldern visar sig vara hög - förhoppningsvis kunna ge en mycket värdefull komplettering av referensmaterialet för grankronologin och inte bara en bättre förståelse av byggnadshistorien.

Cybis CDendro, Algorithm: Proportion of last two years growth (2,0,T)
Correlations between best references and
Nyhtn0m.wid dated to 1472 with corr >= 0.20 and with overlap >= 91
Results sorted according to decreasing correlation coefficient values.

	Corr	T- Test	Over lap		
all...	0.42	4.37	91	based on 8 members	
se007	0.46	4.94	91	931-1888 Dalarna region (Lunds Universitet, "extraterrestrial")	PISY
SödraDal	0.36	3.65	91	1362-2005 Södra Dalarna	PISY
Älvdalen	0.36	3.62	91	1317-1613 Älvdalen, Dalarna	PISY
GagnefSo	0.33	3.33	91	1362-1831 Gagnef-Djura	PISY
JutFr-PI	0.30	2.99	91	1312-1585 Härbre från Färnäs, Mora	PISY
BjörboGr	0.24	2.36	91	1366-2004 Swed305 Björbo+Grangårde	PISY
JAEMTUA	0.24	2.33	91	1107-1827 JAEMTUAL Jämtland, historisch;	PISY
swed022w	0.20	1.88	91	1128-1987 Gotland (Schweingruber)	PISY

Interiör mot öster

Runristningen.

Noter

- ¹ Klas Håkan Landström, muntl.
- ² Man kan aldrig dra några slutsatser utifrån en utebliven datering, eftersom den kan bero på vad som helst. Från dendrokronologisk synpunkt vet vi alltså ännu ingenting alls om dessa stockars ålder!

PDF-kopia av <http://taxelson.se/dendro/obj/Nyhtn.htm>. Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Nyhtn0 1 Nyhyttan, Vika sn, Dalarna PISY
Nyhtn0 2 Sweden Pinus sylvestris 1381 1472
Nyhtn0 3 T. Axelson
Nyhtn0 #### Measurements from uncalibrated photos of existing surfaces on prisma hewn timber i wall towards road.
Nyhtn01 1420 337 328 342 262 276 211 215 206 159
Nyhtn01 1430 168 215 197 211 229 206 159 122 126 173
Nyhtn01 1440 164 136 131 159 243 234 225 201 220 248
Nyhtn01 1450 248 201 154 136 164 145 154 131 160 140
Nyhtn01 1460 159 168 150 150 122 136 150 154 126 117
Nyhtn01 1470 65 61 56 999
Nyhtn03 1423 412 544 444 408 385 286 324
Nyhtn03 1430 305 239 155 173 216 164 136 71 122 197
Nyhtn03 1440 211 207 108 132 169 188 155 117 159 141
Nyhtn03 1450 160 178 117 150 179 122 164 155 160 117
Nyhtn03 1460 146 103 127 136 80 112 100 108 80 94

